

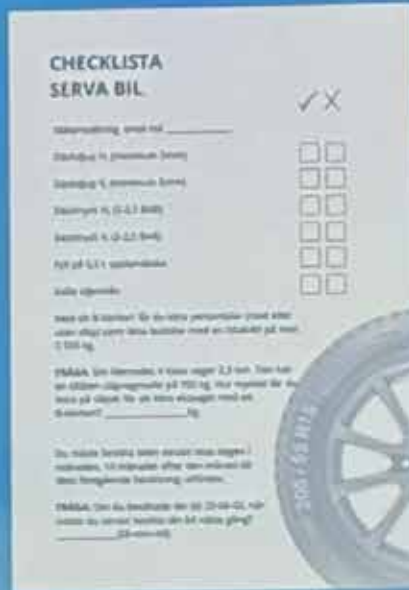
VÄGLEDAREN

i utbildning och arbetsliv

#3:2025

"DET JAG BEVITTNADE
STRED MOT ALLT VI SOM
VÄGLEDARE STÅR FÖR"

Möt föreningens
nya ordförande
SIDAN 14

*Sveriges bästa klass i
yrkeskunskap korades i
Västerås*

SIDAN 4-5

Innehåll i detta nummer!

4

Arbetsliv

I Västerås genomfördes den nationella finalen av Yrkeskampen och segern kammade Helenelundsskolan hem

8

Yrkeshögskola

En ny kurs på Yrkeshögskolan ska möta industrins skriande behov av kompetent arbetskraft

12

Krönika

Följ med in i en VFU-students vardag

28

Grön vägledning

En nyckel i den globala omställningen, så beskrivs grön vägledning av OECD.

35

AI

När de vägledningssökande redan har haft ett samtal, fast inte med dig som vägledare.

46

Krönika

Vägledare framhålls ofta som viktiga, men är aldrig prioriterade, tycker Lina Runström

Framsidan

Den nationella finalen av Yrkeskampen som avgjordes i Västerås.

Hösten är annalkande och snart dags för jubileum och firande. Sveriges Vägledarförening fyller 50 år och det kommer att märkas i samband med årets rikskonferens. Ni har väl anmält er! Årets tema är ”Vägledningskompetens” och kommer säkerligen att leda till intressanta disussioner. Vi har väl alla hört politiker och utbildningsanordnare som hävdat att de inte får ”rätt” sökande till sina utbildningar. Många gånger gäller det yrken med stora befogenheter som till exempel poliser och lärare (och samma kanske gäller karriärvägledare/SYV? Det som problematiserar det hela är att de flesta inte har analyserat vilka egenskaper en polis eller lärare bör ha. Om man ska utforma ett antagningsprov till en yrkesutbildning måste man veta vad som krävs för att lyckas i yrket. Det finns ingen heltäckande beskrivning av vilka förmågor och egenskaper som är viktiga samtidigt som det inte finns något bevisat samband mellan att t ex vara en bra lärare och att ha gått utbildning (även om utgångsläget ökar betydligt efter genomgången utbildning). Vad är då kompetens egentligen? Förutom ett ord som många slänger sig med, även fast de ibland menar något annat. Jag googlade och hittade följande beskrivning: ”Kompetens innebär att ha förmågan att utföra något, gärna med framgång och/eller effektivitet. Att rent praktiskt kunna utföra eller klara av något innebär inte nödvändigtvis att du har en officiell examen eller kvalifikation på området. En examen innebär inte heller per automatik att du bygger kompetens inom ett ämne. Kompetens handlar snarare om hur du kan omsätta den kunskap som en utbildning ger dig till framgångsrika prestationer”

Vad kan då ”rätt” person innebära? Att man är tillräckligt begåvad? Begåvning kan användas som ett mått på intelligent förmåga men kan också beskriva talang på ett visst område. Men varken begåvning eller talang innebär automatiskt att en person är kompetent. Även den som inte har talang inom

ett visst område kan genom hårt arbete bli duktig på det. Den mest intelligenta personen är inte heller nödvändigtvis den mest kompetenta inom ett visst område. Ja, ni ser – det här blir intressant att reda ut! Å andra sidan kanske det hela handlar om vilken kompetens vi behöver i framtiden? Det kommer bland annat att bli en paneldebatt med representanter från syv-utbildningarna. Missa nu inte detta!

I sommar har jag badat. Jag misstänker att det är många andra som gjort detsamma. Vilken varm sommar det har varit. Hos mig höll den i sig i fem veckor sen var det nästan lite skönt att det blev svalare. Jag bläddrade då lite i gamla nummer av Vägledaren/SYO-bulletinen och det har varit roligt. Har hittat en hel del skrivet om datorer och Artificiell intelligens i tidningar från mitten av 80-talet. En annan intressant iakttagelse var att vi publicerade föreningens medlemsmatrikel i tidningen. Det var förstås innan GDPR men det som var uppseendeväckande var att medlemsmatrikeln omfattade 16 sidor! Bara i Stockholms län fanns 294 medlemmar 1985. Hur många kan det vara idag – det skulle vara intressant att veta och om det är jättemånga färre – varför?

Nåja, vad finns att läsa i detta nummer av tidningen då? Jo, massor förstås. Nya styrelsen presenteras. Rapporter från Vägledar-kalendariet, Framtidsverkstaden, Vägledarkonferensen i Danmark och internationellt utbyte. Ni får följa med ut på VFU och en hyperaktuell bokrecension, en hel del om grön vägledning, en krönika och aktuellt från Euroguidance med mera förstås. Påminner också om Vägledningens dag, vår egen temadag som instiftats av Sveriges Vägledarförening. Den 8 oktober är det dags att lyfta vägledningen tillsammans med kollegor eller på egen hand. En mäsas, en temadag, ett SYV-café, en film eller något annat. Dela gärna med er av aktiviteterna - till tidningen eller på sociala medier.

Agneta Söderlund
chefredaktör

Sollentunaskola bäst i Sverige på yrkeskunskap 2025

TEXT & FOTO: DAVID SPAK

Från norr till söder, öst till väst. Ja, över 22 000 elever från hela Sverige har deltagit i Yrkeskampen läsåret 2024/2025. Tävlingsåret började redan hösten 2024 med webbtävlingar, som genomfördes i klassrummen. I vissa regioner genomfördes därefter regionsfinaler för att kora regionala vinnare och även det lag som skulle få representera regionen i den stora nationella finalen, som gick av stapeln 14 maj i Västerås.

Så kom äntligen dagen. Dagen allt skulle avgöras, vilken klass är bäst i Sverige på yrkeskunskap 2025? Efter en höst med spännande deltävlingar hade 18 klasser till slut kvalificerat sig till den nationella finalen. Utanför Expnadia arena fanns ett litet utställningsområde med bland annat en stadsbuss, en traktor och en grävmaskin. Här kunde du prova på att sitta i fordonen och lära dig mer om yrken och branschen de verkar inom.

Innanför dörrarna till arenan möttes alla besökare och tävlande lag av ytterligare en utställningsyta, med en

bred variation av både yrken och branscher. Utställningsytorna var öppna under hela regionsfinalen.

Äntligen finaldags

Finaldagen inleddes med en delfinal där samtliga lag tävlade i uppgifter som speglade olika gymnasiala yrkesprogram. Efter den första tävlingsomgången stod det klart att tre klasser gått vidare till den avgörande slutfinalen: Helenelundsskolan från Sollentuna, Samskolan från Göteborg och Vaksalaskolan från Uppsala.

Men innan det var dags för de tre slutliga finalisterna att göra upp i de slutliga finaltävlingarna så var det dags för en lunchpaus och arenan tömdes på elever och tävlande.

Blivande lantbrukare, kokkar eller VVS-tekniker?

Slutfinalen bestod av än mer avancerade moment och elevernas förmåga att samarbeta, vara kreativa och problemlösare sattes på prov. Första momentet var hjärt- och lungräddning, men det blev snabbt mer avancerat när eleverna bland annat skulle lägga parkettgolv och byta ut en trasig stupränna.

Om spänningen var stor inför sista momentet, skapa och dekorera en smörgåstårta, så var det ingenting emot spänningen när den sista handpåläggningen gjordes vid köksbänken. Den sista rakan. Den sista touchen. De sista snabba stegen mot tryckknappen som skulle avgöra hela finalen. Vilken klass skulle bli bäst i Sverige på yrkeskunskap 2025?

Efter domarnas och tävlingsarrangörernas överläggning stod det klart: Helene-lundsskolans klass 8D tog hem förstaplatsen i Yrkeskampen 2025.

Fakta

Yrkeskampen är en tävling som arrangeras av WorldSkills Sweden och består av tre delar. Den inleds med en webbtävling i klassrummet med tillhörande lektionsmaterial.

WorldSkills Sweden är ett samarbete mellan Svenskt Näringsliv, LO och staten (genom Skolverket, Utbildningsdepartementet och Myndigheten för yrkeshögskolan). Utöver dessa parter medverkar även branschorganisationer, yrkesnämnder, skolor och företag.

ÖPPET HUS

rg rh.nu

RIKSGYMNASIET FÖR RÖRELSEHINDRADE
MÖJLIGHETER SOM GÖR SKILLNAD

Framtidskompetens – kan detta vara något för vägledare?

TEXT: LOTTA LINDSTRÖM

Besökte Framtidsverkstan i Huddinge kommun 8 april 2025 och fick massor av inspiration, tankefrön och idéer efter mötet med två fantastiska inspiratörer Andi (Andrej) Kravljaca och Sara Tunheden som båda arbetar med innovation och processutveckling i Huddinge kommun. Varannan tisdag förmiddag erbjuds verksamheter i Huddinge utvecklingsstöd i form av Framtidsverkstan som erbjuder stöd genom olika metoder för att möjliggöra innovation som att:

- ✳ Förstå användare
- ✳ Föreställ dig framtiden
- ✳ Testa tidigt
- ✳ Se möjligheter
- ✳ "Sno och glo"

Samtidigt med mig fanns en bibliotekarie som behövde information om hur hon och hennes kollegor skulle utveckla sin verksamhet och där var också en grupp som behövde tips och idéer för sin verksamhet.

Inför besöket tänkte jag mycket på att jag som vägledare riskerar att ge information om yrken så som de ser ut just då när jag möter elever i skolan och att när dessa elever sedan är klara med gymnasiet och själva ska ut till arbetslivet kommer den bilden de fick i skolan några år tidigare inte riktigt att stämma för att under tiden har det skett förändringar och utveckling. Hur kan jag komma runt detta? Hur kan jag själv bli en osäkerhetsagent som hjälper elever att navigera i osäkerhet på ett tryggt sätt? tänkte jag.

Många tips och idéer

Jag fick massor av tips och idéer av både Andi och Sara. Här är några exempel: Futures Bazar är ett material som handlar om att möta framtiden som ett hot eller möjlighet eller som agent som är med och formar den.

I en av övningarna ska man föreställa sig själv i framtiden och fundera över hur man kommer att påverka/påverkas av faktorer som samhället, teknologi, ekonomi, miljö och vilka aktiviteter man kommer att syssla med. En annan övning handlar om att göra en tidningslöpsedel för ett år någon gång i framtiden och beskriva vad som händer då. Sitra har gjort material även på svenska som är användbart (sitra.fi). Mycket av det Framtidsverkstan arbetar med är från Innovationsguiden som finns på SKRs webbplats.

Andi pratade om att man nog ska se AI lite som när en chef ska bemanna en servicedesk och har två kandidater att välja på, en som har jobbat på restaurang förut och en webbtekniker, att valet faller på den med bästa mjuka färdigheter snarare än den med hårda färdigheter. De datakunskaper den med restaurangerfarenhet saknar är lätta att lära ut. AI är bra på hard skills medan människor på soft skills. Ungefär 60% idag kommer att jobba med jobb som inte finns i framtiden.

Sara la senare ut min frågeställning om hur blir man en bättre Osäkerhetsagent på LinkedIn och fick några intressanta svar t ex att vägledare idag fokuserar på att leda rätt i labyrinten istället för att låta de som vägleds skapa sin egen labyrint, eller att lära/visa elever att de ska våga vara nybörjare hela livet. Andra förslag var att odla förmåga att navigera utan karta, utforska istället för att välja, bygg en framtidskompetens (kreativitet, empati, systemtänk och samarbetsförmåga) gör framtiden till ett samtalsämne (utforska scenarier), fokus på resan inte målet, alla på skolan borde arbeta med framsyn. Dessa tankar är klart intressanta och kommer främst från folk som sysslar med innovation på olika sätt.

Studiebesök och seminarium i Kista med Framtidsvalet

TEXT: LOTTA LINDSTRÖM

Studie- och yrkesvägledare från både grund- och gymnasieskolor bjöds på studiebesök anordnat av Framtidsvalet. Ericsson var värd och bjöd på rundvandring, där vi fick se stora delar av deras verksamheter i Kista, utanför Stockholm och där de sysslar med produktutveckling, testning, innovation och samverkar med högskolor och är en internationell arena. Vid seminariet som följde på rundvandringen fick vi lyssna till Framtidsvalet själva och arbetsgivare som alla har stort behov av kompetens som också kommer att öka kommande åren.

Dessa var:

✳ Ericsson som främst sysslar med informations- och kommunikationsteknik och har runt 110 000 medarbetare. Anna Wikström, Employer Branding-medarbetare vill uppmuntra till STEM-utbildningar genom att erbjuda studiebesök för alla åldrar t ex låta barn få testa att koda, samarbetar med Tekniska museet Tekniksprånget, HackYourWorld, högskolor. Just nu utvecklas 5G, AI, mjukvaror, AR, cybersäkerhet. Ca 450 sommarjobbar hos Ericsson varje år. Intern karriär uppmuntras genom utbildning och utveckling.

✳ Svensk Automation/Endress+Hauser sysslar med automation och optimering. Detta är en bransch som formligen skriker efter folk, dessa är världsledande inom mätinstrument och systemlösningar inom industriell processteknik.

✳ Region Stockholm (Storsthlm). Här ingår 26 kommuner och 211 000 medarbetare. Det finns fina karriärmöjligheter inom alla landets 290 kommuner som behöver anställa samhällsförbättrare som kan påverka på såväl kort som lång sikt, med yrken som är meningsfulla, kompetensutvecklande. Störst rekryteringsbehov finns inom vård och omsorg, även skolor, till exempel slöjd- och yrkeslärare och lärare inom matte/NO.

✳ Hydraulikbranschen/Swedish Fluid Motion Association är en branschorganisation med 50 000 medarbetare. Detta är en stor svensk exportindustri som omsätter runt 100 miljarder varje år, de efterfrågar kompetens från teknikprogrammet, YH och högskoleutbildade tekniker.

✳ Securitas sysslar med säkerhetslösningar och har runt 10 000 anställda. De har 90 runt 340 000 medarbetare i världen. För att få jobb som väktare hos dem behöver man ha fyllt 18 år, ha B-körkort och har klarat gymnasiekurserna i svenska, engelska och matematik samt inte ha några belastningsanmärkningar. Länsstyrelsen godkänner.

Material för studie- och yrkesvägledare från Framtidsvalet

Utöver detta fick vi veta mer om Framtidsvalets produkter t ex Gymnasiehäftet, Grundskolehäftet, Framtidståget och Inspirationskanalen. Liknade dagar erbjuds runt om i landet, information om dessa finns på Framtidsvalets webbplats.

Läkarstudier

- Goda antagningschanser

Studieresor

- Gymnasieklasser

Språkresor

-14 språk i 40 länder

Utlandsstudier och språkresor sedan 1982

018-55 10 20 info@eduplanet.se

Ny YH-kurs möter industrins behov av hållbarhet och kvalitet

TEXT: PRESSMEDDELANDE FOTO: PIXABAY

Kompetensbristen inom hållbarhet, säkerhet, miljö och kvalitet i industrin är en av de största utmaningarna för företagen idag. Lernia Yrkes- högskola lanserar nu en ny eftergymnasial utbildning som svarar direkt på branschens behov: "HSEQ och kvalitetsstyrning i tillverkningsprocesser".

Den svenska tillverkningsindustrin står inför en historisk omställning. Striktare lagkrav, ökade kundförväntningar, klimatomställningen och behovet av säkra arbetsplatser gör att efterfrågan på kompetens inom HSEQ (Hälsa, Säkerhet, Miljö och Kvalitet) skjuter i höjden. Samtidigt rapporterar företagen om svårigheter att hitta rätt personer med den kunskapen.

– Vi har utvecklat den här kursen i nära samarbete med industriföretag som själva vittnar om en akut kompetensbrist. De behöver medarbetare som kan driva hållbarhetsarbete, säkerställa kvalitet och följa de nya lagkraven. Med den här kursen kan de vidareutbilda sin egen personal, som ett komplement till nyrekryteringar, säger Maria Eriksson, utbildningsledare på Lernia Yrkes-

högskola, i ett pressmeddelande.

Kursen är utformad för yrkesverksamma med minst två års erfarenhet från tillverkningsindustrin och genomförs på distans. Den kombinerar teoretisk kunskap med praktiska färdigheter och gör det möjligt att tillämpa lärandet direkt på arbetsplatsen. Bakom kursen står en lång rad samarbetspartners från industrin.

– Företagen har varit tydliga: de behöver den här kompetensen nu. Det handlar inte bara om att följa lagar utan också om att stärka sin konkurrenskraft och locka till sig arbetskraft. Med den här kursen får de personal som kan leverera på dagens och morgondagens krav, fortsätter Maria Eriksson.

Fakta

Kursen är nu öppen för ansökan inför både hösten 2025. Den omfattar 60 YH-poäng och ges helt på distans.

Utbildningen ger kompetens inom bland annat:

✳ Riskbedömningar och avvikelshantering

✳ Systematiskt arbetsmiljöarbete och hållbarhetsstrategier

✳ Miljölagstiftning och cirkulär ekonomi

✳ Kvalitetskontroller och ISO-standarder Internrevision och ledningssystem

Källa: Lernia

Tecknat med Fru Fralla

Jenny Erdogan ger perspektiv på vägledning och livet med sina tecknade seriestrippar i Vägledaren. Vill du se mer av hennes alster finns hon under namnet Fru Fralla på Instagram och Facebook eller på www.frufralla.com.

Perspektiv på STEM under SSA-konferensen i Eskilstuna

TEXT & FOTO: DAVID SPAK

Ett regnigt Eskilstuna mötte besökarna av årets SSA-konferens, men även om vädret utomhus var lite ruggigt så var det ett betydligt varmare klimat inne i konferenslokalen, Lokomotivet. Konferensens två moderatorer, Marie Huilberts och Jens Carlberg, inledde konferensen lite skojsamt, vilket blev lite av deras röda tråd genom hela konferensen.

Inviigningsföredraget stod Lina Axelsson Kihlblom, förvaltningschef på barn- och utbildningsförvaltningen i Eskilstuna, för. Axelsson Kihlblom har verkligen många strängar på sin lyra. Hon ger en inflygning på konferensens tema ”nutidstro” genom att berätta lite om sin bakgrund som rektor på Ronnaskolan i Södertälje. Konferensens deltagare får ta del av hennes bild av nutidstro och framtidstro samtidigt som hon tar åhörarna tillbaka till Kolsva, i Västmanland, där hon växte upp.

– Jag drömde jättemycket om framtiden. Jag drömde om ett vanligt liv. Den drömmen har många idag förlorat. Ett vanligt liv, med trygghet och

hopp. Näringslivet idag är inte som det var förr i tiden.

Linas pappa arbetade på bruket i det lilla samhället och hon berättar att det för många stod mellan att arbeta på bruket eller ta sig från Kolsva. En dag antydde hennes pappa att det fanns en öppning för att jobba på bruket, men att bli kollega med sin pappa var inte aktuellt för Lina. Arbetslivet idag ser annorlunda ut, menar Lina. Med andra förutsättningar och möjligheter. Lina betonar att det är viktigt att göra kopplingar till arbetslivet och visa barn och unga hur arbetslivet kan se ut och ge dem både en nutidstro och framtidstro.

– Alla har en plats där ute, håll drömmen vid liv oavsett vad det handlar om.

Sedan är det dags för den formella invigningen och Lina klipper bandet och förklarar därmed årets SSA-konferens invigd.

Även om konferensens tema var "nutidstro" så var det oundvikligt att inte fundera på om temat istället skulle varit STEM. Första talaren, efter Lina Axelsson Kihlblom, var Hoang son Kastari, It-lärare NTI-gymnasiet Eskilstuna, som gjorde en djupdykning i cybersäkerhet. Konferensens första gästtalare var Claudia Olsson, en av Sveriges främsta digitaliseringsexperter, som tog oss med på en resa om hur vi kan leda i en digital värld. och anpassa oss till framtidens utmaningar. Innan det var dags för lunch fick deltagarna även ta del av en rörande historia, där Ilham Ibrahim berättade om sin resa från språkin-troduktion till att nu arbeta som rymd-in-genjör i Kiruna.

PRAO-safari

Under årets SSA-konferens myntades begreppet PRAO-safari, som bestod av olika studiebesök runt om i Eskilstuna. Kanske är det ett begrepp som kommer användas mer framöver? Platserna som var tillgängliga för PRAO-safari var:

- ✳ Eskilstuna stadsmuseum
- ✳ Munktellemuseet
- ✳ Mälardalens universitet
- ✳ Jobbcirkus
- ✳ Energy Evolution Center
- ✳ MITC (Mälardalen Industrial Technology Center)

På Munktellemuseet fick besökarna ta del av en industriell resa. Titta på ångmaskiner och Sveriges första traktor, som faktiskt fortfarande fungerar, men även ta del av moderna anläggningsmaskiner.

Under eftermiddagen blev det ytterligare ett perspektiv på STEM, när Modda Sörmland klev upp på scenen tillsammans med representanter från ESERO Sverige. Modda Sörmland är ett regionalt initiativ som hjälper lärare och elever att navigera mot en framtid av teknik och innovation. Talarna från ESERO Sverige, som är ett initiativ av Europeiska rymdorganisationen ESA och Rymdstyrelsen, berättade om hur de fungerar som ett stöd för skolan i arbetet med teknik, naturvetenskap och matematik, med rymden som gemensam utgångspunkt.

Seminarium och avslutning

Under konferensens andra dag, som inleddes lika skämtsamt som första dagen, av moderatorerna Marie och Jens, fick deltagarna gå på två förvalda seminarium. Här fanns det en stor bladning mellan bland annat STEM-tema, grön vägledning och samverkan för framtidens kompetensförsörjning. Efter förmiddagens seminarier fortsatte dagen i konferenslokalen Lokomotivet, där det bland annat bjöds på spännande panelsamtal med nedan deltagare:

- ✳ Mikaela Zelmerlöw, Skolverket
- ✳ Daniel Serrander, CH Industry
- ✳ Lina Axelsson Kihlblom, barn- och utbildningsförvaltningen, Eskilstuna kommun,
- ✳ Monica Pärus, Sisters in Business
- ✳ Kristina Cunningham, Svenskt Näringsliv
- ✳ Arvid Rinaldo, Volvo Construction Equipment

Äran att få avsluta konferensen fick Kristina Cunningham, expert på kompetensförsörjning hos Svenskt Näringsliv, som bland annat gjorde djupdykningar i framtiden för Sveriges arbetsmarknad och berättade om de stora utmaningarna som svenska företag står inför.

Välkommen till Gotland

Nästa års SSA-konferens genomförs på Gotland och vi fick ett litet smakprov, av vad vi kan förvänta oss av nästa års konferens, från Hanna Karlsson och Inger Svensrud. Temat för SSA-konferensen 2026 är "Level up, cash och drömmar".

